

5. Klymenko, S.M. et al. (2006), *Upravlinnya konkurentospromozhnistyu pidpryyemstva* [Management of enterprise competitiveness], KNEU, Kyiv, Ukraine.
6. Podra, L.O. (2013), "Analysis of scientific approaches to determining the level of competitiveness of the enterprise", *Visnyk Khmelnytsky National University*, iss. 3 (200), pp. 104-107.
7. Emelyanova, I.F. (2015), "Methods and principles for assessing the competitiveness of enterprises", *Visnyk DonNUET*, iss. 1 (62), pp. 12-20.
8. Gavrish, O.A. and Kukharuk, A.D. (2013), "Principles of Managing the Level of Competitiveness of Enterprises", available at: www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=1774 (access October 15, 2017).
9. Luzhanskaya, T.Yu., Kostenko, S.A., Katz, E.B. and Budkevych, G.B. (2015), "Assessment and directions of improving the competitiveness of tourist enterprises", *Economic forum*, iss. 4, pp. 258-267.
10. Vereskun, M. (2012), "Conceptual Basis for Managing the Competitiveness of Large Corporate Structures", *Economics*, iss. 5 (119), pp. 12-16.
11. Kotlik, A.V. (2007), "Conceptual principles and principles of enterprise competitiveness management based on system and process approaches", *Visnyk Donbaskoyi derzhavnoyi mashinobudivnoyi akademiyi*, iss. 2 (10), pp. 24-27.
12. Fathutdinov, R.A. (2005), *Upravlenie konkurentosposobnostyu organizatsii* [Management of the competitiveness of the organization], Exmo, Moscow, Russia.
13. Yeremenko, D.V. (2017), "Methodical principles of evaluating the competitiveness of farms", *Black Sea Economic Studies*, iss. 13-1, pp. 93-96.

УДК 334.722:005.963.1:005.342

МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ЗАСАДАХ БІЗНЕС-ІНКУБУВАННЯ

Череп А.В., д.е.н., професор, Морозова А.П.

Запорізький національний університет

Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66

morozovaqueen@gmail.com

Встановлено причини тенденцій розвитку світу та події, які їх спричинили унаслідок інноваційного руху суспільства. Визначено вплив інноваційного розвитку на міжнародну економіку та економіку України. Представлено роль бізнес-інкубаторів у процесі інноваційного розвитку країни. Проаналізовано останні праці науковців та дослідників щодо функціонування бізнес-інкубаторів. Визначено ефективність ролі малого та середнього підприємництва в процесі встановлення економіки країни. Надано відомості про початок роботи бізнес-інкубаторів у розвинутих країнах світу та в Україні. Надано адміністративно-правові відомості щодо функціонування бізнес-інкубаторів в Україні. Визначено основну функцію бізнес-інкубаторів та описано два шляхи взаємодії бізнес-інкубатора та суб'єктів підприємництва. Розглянуто функціональні завдання бізнес-інкубаторів, що надаються суб'єктам підприємництва, які співпрацюють з ними. Вказано поширені види бізнес-інкубаторів та розглянуто особливості їх роботи. Визначено джерела фінансування бізнес-інкубаторів в Україні. Визначено інститути, які сприяють розвитку бізнес-інкубуванню в Україні. Досліджено роботу успішних бізнес-інкубаторів в Україні та визначено особливості послуг, які вони надають суб'єктам підприємництва під час їх навчання та подальшого супроводу своїх резидентів після випуску. Розглянуто досвід іноземних бізнес-інкубаторів в розвинутих країнах. Надано статистику щодо успішності роботи підприємств, які співпрацюють з бізнес-інкубаторами. Запропоновано шляхи популяризації бізнес-інкубування в Україні та покращення їхньої праці. Винесено пропозиції щодо підвищення ефективності функціонування бізнес-інкубаторів з урахуванням інноваційної моделі розвитку. Підбито підсумки щодо ефективності бізнес-інкубаторів для розвитку проектів та стартапів та взагалі для економіки.

Ключові слова: бізнес-інкубатор, інновації, підприємництво, стартап, консалтингові послуги, науково-технологічний прогрес, стимулювання, інструмент.

МЕХАНИЗМЫ И ИНСТРУМЕНТЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА НА ПРИНЦИПАХ БИЗНЕС-ИНКУБИРОВАНИЯ

Череп А.В., д.э.н., профессор, Морозова А.П.

*Запорожский национальный университет
Украина, 69600, г. Запорожье, ул. Жуковского, 66*

Установлены причины тенденций развития мира и события, которые их вызвали в результате инновационного движения общества. Определено влияние инновационного развития на международную экономику и экономику Украины. Представлена роль бизнес-инкубаторов в процессе инновационного развития страны. Проанализированы последние труды ученых и исследователей по функционированию бизнес-инкубаторов. Определена эффективность роли малого и среднего предпринимательства в процессе установки экономики страны. Предоставлены сведения о начале работы бизнес-инкубаторов в развитых странах мира и в Украине. Предоставлены административно-правовые сведения о функционировании бизнес-инкубаторов в Украине. Определена основная функция бизнес-инкубаторов и описаны два пути взаимодействия бизнес-инкубаторов и субъектов предпринимательства. Рассмотрены функциональные задачи бизнес-инкубаторов, которые предоставляются субъектам предпринимательства, сотрудничающими с ними. Приведены распространенные виды бизнес-инкубаторов и рассмотрены особенности их работы. Определены источники финансирования бизнес-инкубаторов в Украине. Определены институты, которые способствуют развитию бизнес-инкубирования в Украине. Исследована работа успешных бизнес-инкубаторов в Украине и определены особенности услуг, которые они предоставляют субъектам предпринимательства во время их обучения и дальнейшего сопровождения своих резидентов после выпуска. Рассмотрен опыт иностранных бизнес-инкубаторов в развитых странах. Предоставлена статистика по успешности работы предприятий, сотрудничающих с бизнес-инкубаторами. Предложены пути популяризации бизнес-инкубирования в Украине и улучшения их работы. Внесены предложения по повышению эффективности функционирования бизнес-инкубаторов с учетом инновационной модели развития. Подведены итоги относительно эффективности бизнес-инкубаторов для развития проектов и стартапов и вообще для экономики.

Ключевые слова: бизнес-инкубатор, инновации, предпринимательство, стартап, консалтинговые услуги, научно-технологический прогресс, стимулирование, инструменты.

INNOVATIVE TOOLS AND MECHANISMS OF BUSINESS PRINCIPLES FOR BUSINESS INCUBATION

Cherep A.V., Doctor of Economics, professor, Morozova A.P.

*Zaporizhzhia National University
Ukraine, 69600, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 66*

Determined the impact of innovation on the international economy and the economy of Ukraine. Presented role of business incubators in the innovative development of the country. Analyzed recent work of scientists and researchers on the functioning of business incubators. Given the efficiency of the role of small and medium enterprises in the process of establishing the economy. Provided information about the launch of business incubators in developed countries and in Ukraine. Provided administrative and legal information on the operation of business incubators in Ukraine. Considered the basic function of business incubators and describes two ways mutual business incubator and business entities. Presented the functional task of business incubators provided by business entities that cooperate with them. Given courtesy common types of business incubators and the peculiarities of their work. Sourced of financing of business incubators in Ukraine. Designated institutions that contribute to the development of business incubation in Ukraine. Studied the work of successful business incubators in Ukraine and the peculiarities of the services they provide business entities during their training and further support its residents after release. Considered the experience of foreign business incubators in developed countries. Given statistics for the success of companies that collaborate with business incubators. Offered ways of popularization of business incubation in Ukraine and improve their work. Made a proposal to improve the efficiency of business incubators on the basis of innovative models of development. Researched results regarding the effectiveness of business incubators for the development of projects and startups in general and for the economy.

Key words: business incubator, innovation, entrepreneurship, startups, consulting services, scientific and technological progress, promotion of economic instruments.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМЫ

Інноваційний розвиток підприємництва дуже важливий для сучасної глобальної економіки світу. Незмінно цей процес супроводжують бізнес-інкубатори, що надають послуги для молодих підприємців та стартаперів, які потребують допомоги для перших кроків у бізнесі.

Інкубатори пропонують ряд механізмів, які прискорюють розвиток інновацій та технологій у підприємництві. Бізнес-інкубатор є дуже важливим суб'єктом, який збільшує потенціал розвитку підприємництва та економіки в Україні взагалі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемами інноваційного розвитку на засадах інкубування та функціонування самих бізнес-інкубаторів займалися такі науковці як Ю. Александрін [1], Л. Марчук [2], В. Степаненко [3], І. Єлісєєв [4] та ін. Але дослідження залишається актуальним, незважаючи на велику увагу науковців до цієї проблеми, особливо в завданні узагальнення вдалого іноземного досвіду щодо формування бізнес-інкубаторів та роботи з ними.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Визначити особливості та функції бізнес-інкубаторів. Дослідити, на яких умовах функціонують бізнес-інкубатори. Проаналізувати послуги найпопулярніших бізнес-інкубаторів в Україні. Запропонувати заходи для поліпшення роботи бізнес-інкубаторів в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Значущі зміни, які відбулися у функціонуванні суспільного виробництва, диктують тенденції подальшого розвитку світу. Зміни пов'язані з глобалізацією, використанням сучасних технологій, швидких змін у середовищі підприємств, інноваціями тощо. Аналізуючи досвід країн з розвинутою економікою, бачимо, що в результаті інноваційної моделі відбувається ефективне прискорення економічного та соціального розвитку. Отож, для держави стратегічним завданням є створення та розвиток національної інноваційної системи. Науково-технічний і технологічний прогрес впливає на становлення і розвиток світової та національної економіки, функціонування підприємств та створення нових сфер бізнесу. Одним із суб'єктів цього впливу є бізнес-інкубатори. Бізнес-інкубатор – це організаційна структура науково-технічної сфери, покликана забезпечити створення належних умов для ефективної діяльності малих інноваційних фірм, що втілюють в життя оригінальні науково-технологічні ідеї [2].

Розвиток малого та середнього бізнесу в будь-якій країні можна вважати ключовою метою розвитку економіки загалом, адже це нові надходження до бюджету країни, створення нових робочих місць тощо. Тому бізнес-інкубування є вдалим вибором для старту бізнесу.

Перші бізнес-інкубатори почали з'являтися в США в 50-ті роки ХХ ст., трохи згодом – у Західній Європі, і тільки в 90-х в Україні почали відкриватися перші бізнес-інкубатори. За законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» бізнес-інкубатор – це організація, яка надає за певними умовами і на певний час суб'єктам малого і середнього підприємництва спеціально обладнані приміщення та інше необхідне майно для набуття ними фінансової самостійності [5].

Потрібно чітко розуміти суть бізнес-інкубатора як інструмента стимулювання та підтримки розвитку суб'єктів підприємництва. Головна функція бізнес-інкубаторів – це забезпечення повного супроводження підприємства під час реалізації проекту, тобто від моменту навчання та формування бізнес-плану до випуску готової продукції. Є два найбільш поширені шляхи взаємодії підприємців та бізнес-інкубаторів:

1. Бізнес-інкубатор виступає за принципом холдингової компанії.
2. Взаємини суб'єктів підприємництва та інкубатора будуються на договірній основі [3].

У першому випадку бізнес-інкубатор володітиме контрольним пакетом акцій підприємства. А в другому – за договором бізнес-інкубатор надає послуги суб'єктам підприємництва за конкретною ціною або на умові кредиту [4].

Функціональними завданнями бізнес-інкубаторів, які надаються суб'єктам підприємництва, є: надання приміщення під офіси, надання консалтингових послуг, допомога у формуванні бізнес-планів, аналіз конкурентів та ринку, прокат на певний період наукового та технічного устаткування, допомога в пошуку джерел фінансування, підтримка проекту на початкових стадіях, забезпечення інформацією та рекламою, надання бухгалтерських та юридичних послуг, технічно-адміністративне обслуговування (Інтернет, телефон, офіс-секретар, пошта тощо), оцінка бізнесу, ризиків та ін.

Є різні види бізнес-інкубаторів: філії при вищих навчальних закладах, прибуткові та безприбуткові. Інкубатори-філії при вищих навчальних закладах існують при підтримці великих підприємств, інвестиційних фондів, комерційних банків, які надають потрібні фінансові ресурси. Такі філії використовують лабораторні та дослідні бази вишів, їхні бібліотеки, приміщення, користуються послугами викладачів тощо. Прибуткові бізнес-інкубатори функціонують лише на комерційних засадах і потребують від своїх резидентів часткового відшкодування витрат. Безприбуткові інкубатори працюють за рахунок коштів від місцевих органів влади.

Більшість українських бізнес-інкубаторів працюють за рахунок фінансування міжнародних організацій, а приміщення їм надаються службами працевлаштування. Джерелом їхнього фінансування часто виступають кошти грантових програм і міжнародних фондів, і лише зрідка – кошти місцевих адміністрацій чи спонсорів. Для сприяння прогресу розвитку бізнес-інкубування в Україні створенні Українська асоціація бізнес-інкубаторів та інноваційний центр.

Виділяємо 3 бізнес-інкубатори, які за 2013 рік найбільше залучили інвестицій серед інших: GrowthUP (\$15.5 млн), EastLabs (приблизно \$1 млн), WannaBiz (\$200 тис.).

GrowthUP – це перший стартап-інкубатор. Серед випусників цього бізнес-інкубатора Кирило Рожковський (Omynconf), Артем Яремчук (KitApps), Артем Зав'ялов (Endorphin), Олексій Лазоренко («Подорожники») та ін. GrowthUP пропонує своїм резидентам проходження 5 етапів:

1. Навчальна сесія (1 місяць – 45 годин). 10-20 найкращих команд, які були відібрані, будуть проходити спеціальний курс.
2. Поїздка до Європи та Кремнієвої Долини. По одному представнику з найкращих проектів будуть відправлені до Європи, а потім до Кремнієвої Долини для знайомства з новими експертами та менторами та наочної практики. У пул GrowthUP залучає понад 300 менторів.
3. Співпраця з іншими бізнес-інкубаторами. Випускники можуть подавати заявки від 01 до 10 світових інкубаторів у Європі чи в Америці, з якими співпрацює бізнес-інкубатор.
4. Інвестування найкращих проектів з боку бізнес-ангелів. Найкращі бізнес-проекти будуть рекомендуватися для інвестування в них.
5. Подальший супровід. Командам надається доступ до різноманітних ІТ-заходів (Leweb, IDCEE, DEMO, TheNextWeb тощо), їх знайомлять з інвесторами наступного раунду фінансування та ін. [6].

GrowthUP отримує 5% від статутного капіталу стартапу.

EastLabs – проект, який був заснований у 2012 році та фінансується Віктором Пінчуком, тому всі рішення, пов'язані з фінансуванням проектів займається проект, створений ним, – міжнародна консалтингова група EastOne. EastLabs має базу, яка складається більше ніж 100 менторів з України та інших країн. Серед них Дмитро Лисицький (United Online Ventures), Владислав Рашкован (UniCredit Bank), Igor Kim (GIV Capital), Олександр Ольшанський (Internet Invest Group), Клінт Нельсон (Startup Labs), Ларрі Наймер (Metan Development Group) та ін. Цим бізнес-інкубатором запропоновано проходження 3-х етапів:

1. Навчальна програма на 4 місяці. На час навчання команди переїжджають до офісу EastLabs до Києва, де інкубатор виділяє їм по 3 робочих місця.
2. Інвестиції у розмірі \$20 тис. Подальше інвестування вирішується інвестиційним комітетом.
3. Подальший супровід. Це консультування в подальшому стартаперів та підприємців та знайомство з українськими та іноземними інвесторами для наступного раунду фінансування [7].

EastLabs отримує 15% акцій від компаній, у які вкладає кошти.

WannaBiz – бізнес-інкубатор, який базується в Одесі. За кожною командою, яка проходить навчання, закріплений ментор. Менторами WannaBiz є: Євгеній Сисоїв та Андрій Колодюк (AVentures), Павло Башмаков (Stanfy), Вадим Роговський (AdCenter), Артем Бородатюк (Netpeak) та ін. Цей стартап працює за схемою: «відбір заявок» – «навчальна сесія» – «відбір заявок». WannaBiz займається такими етапами:

1. Відбір команд (2 місяці). Обираються 3-4 основні команди, в кожен з яких інвестують \$20 тис. та виділяють офісні місця, а також 8-10 запасних, які зможуть відвідувати різні майстер-класи та воркшопи від бізнес-інкубатора.
2. Супровід (1 місяць). Після закінчення навчання інкубатор допомагає залучити інших інвесторів для подальшого інвестування та слідкує за розвитком проектів [8].

WannaBiz отримує долю від 10 до 25%.

Досвід країн Північної Америки та Європи свідчить, що фірми, які почали свою діяльність завдяки бізнес-інкубаторам, є витривалішими та стійкішими, порівняно з підприємствами, що не пройшли попередню підготовку. Використання бізнес-інкубаторів дозволяє знизити кількість провалів в організації та розвитку малого бізнесу на 20%. Слід підкреслити, якщо до 5 років в агресивному ринковому середовищі «доживають» тільки 30% малих підприємств, то в умовах бізнес-інкубаторів – 85% [1].

За сучасними умовами економіки країни, необхідність у бізнес-інкубаторах зростає, адже вони забезпечують підприємців необхідними інструментами для втілення в життя проектів та їх подальшого вдалого функціонування. Але для цього необхідно вжити певних заходів для популяризації бізнес-інкубування як механізму для інноваційного розвитку підприємництва та поліпшення їх роботи. Наприклад, такі як:

1. Створення бізнес-інкубаторів при вищих навчальних закладах, які б залучали студентів до підприємництва.
2. Розширення списку послуг, які надаються бізнес-інкубаторами для більш ефективного функціонування.
3. Зміцнення фінансової бази інкубаторів за допомогою коштів інвесторів та місцевих бюджетів.
4. Розширення мережі бізнес-інкубаторів по всій країні та сприяння цьому з боку держави.
5. Уведення пільгового режиму для надання послуг бізнес-інкубатором клієнтам, для заохочування та сприяння підприємницькій діяльності.

ВИСНОВКИ

Бізнес-інкубатори – це один із варіантів інноваційного розвитку підприємств, адже являє собою багатофункціональний комплекс, який надає сприятливі умови для вдалої діяльності нових інноваційних фірм та стартапів. Із наведених прикладів ми бачимо, що стартапи у разі полегшують прискорення розвитку підприємств, роблять їх більш інноваційними та навчають підприємців бути більш фінансово грамотними. Бізнес-інкубатори виступають

«двигунами» розвитку економіки країни, допомагаючи створювати малі та середні підприємства, які будуть конкурентоспроможними не тільки на вітчизняному ринку, але й на світовому. Від виду бізнес-інкубатора залежить його фінансування та його вплив. При виконанні ряду завдань та ведення необхідної політики держава буде мотивувати створення сильної системи бізнес-інкубування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александрін Ю. Н. Індикатори якості інституціонального середовища малого підприємництва. *Суспільство: політика, економіка, право*. 2011. № 2. С. 53–58.
2. Марчук Л. П. Бізнес-інкубатори: Сутність і умови функціонування. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2007. № 4. С. 63–68.
3. Степаненко В. В. Бізнес-інкубування та інноваційні центри – перспективні форми підтримки малого підприємництва в Україні. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 1. С. 148–153.
4. Єлісєєв І. М. Інкубація бізнесу як формування попиту на технологічні, управлінські та соціальні інновації. *Ініціативи XXI века*. 2010. № 4–5. С. 7–10.
5. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012, №4618-17. URL : <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/zakoni-ukraini-za-2011-rik/58981.html>.
6. Офіційний сайт GrowthUP. URL : growthup.com/ru/.
7. Офіційний сайт EastLab. URL : <http://eastlabs.co/ru/>.
8. Офіційний сайт WannaBiz. URL : wannabiz.com.ua/.

REFERENCES

1. Aleksandrin, Y.N. (2011), Quality indicators of institutional environment of small business, *Syspilstvo: politica, ekonomika, pravo*, iss. 2, pp. 53-58.
2. Marchuk, L.P. (2007), Business incubators: Nature and conditions of operation, *Visnik agrarnoyi nauki Prichornomorya*, iss. 4, pp. 63-68.
3. Stepanenko, V.V. (2015), Business incubation and innovation centers – advanced forms of support of small business in Ukraine, *Staliy rozvytok ekonomiki*, iss. 1, pp. 148-153.
4. Yeliseev, I.M. (2010), Incubation business as creating demand for technological, managerial and social innovations, *Initsiativy XXI veka*, iss. 4-5, pp. 7-10.
5. “On the development and state support of small and medium business in Ukraine” : The Law of Ukraine from 22.03.2012, № 4618-17 available at: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/zakoni-ukraini-za-2011-rik/58981.html> (access March12, 2017).
6. The official site of GrowthUP, available at: growthup.com/ru/ (access March12, 2017).
7. The official site of EastLab, available at: <http://eastlabs.co/ru/> (access March12, 2017).
8. The official site of WannaBiz, available at: wannabiz.com.ua/ (access March12, 2017).

УДК 658:005.954:005.21

НЕОБХІДНІСТЬ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ РОЗРОБЦІ КОРПОРАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Череп О.Г., к.е.н., доцент, Лунина К.А.

Запорізький національний університет
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66

Cherep2508@gmail.com, lunina1207@gmail.com

У статті розглядається необхідність кадрового забезпечення при розробці корпоративної стратегії підприємства, на якій базується ефективне управління підприємством. Сформульована мета, яка полягає у визначенні ролі персоналу при розробці корпоративної стратегії розвитку підприємства. Визначено основне